

Đồng bằng sông Cửu Long phát triển bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu

○ PHAN VĂN MÃI

Ủy viên Trung ương Đảng,
Bí thư Tỉnh ủy Bến Tre

Đồng bằng sông Cửu Long đang đóng góp to lớn đối với an ninh lương thực của quốc gia và xuất khẩu nông sản. Để thực hiện thắng lợi mục tiêu xây dựng phát triển bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu, cần có sự nỗ lực, quyết tâm cao của toàn vùng và sự quan tâm, hỗ trợ to lớn của trung ương.

Tiềm năng to lớn và thách thức đang đặt ra

Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) gồm 13 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, tổng diện tích 3,94 triệu héc-ta, dân số 17,5 triệu người, là trung tâm sản xuất nông nghiệp lớn nhất cả nước, hàng năm sản xuất trên 50% sản lượng lúa, 65% sản lượng nuôi trồng thủy sản, 70% các loại trái cây; 95% lượng gạo xuất khẩu và 60% lượng cá xuất khẩu cả nước,... ĐBSCL là một trong những đồng bằng màu mỡ trên thế giới với các điều kiện tự nhiên, thổ nhưỡng thuận lợi cho phát triển nông nghiệp, có vai trò quan trọng đối với nền kinh tế cả nước. Với 1,5 triệu héc-ta đất trồng lúa, ĐBSCL đóng vai trò đặc biệt quan trọng đảm bảo an ninh lương thực của Việt Nam và thế giới.

Đây còn là vùng có vị trí chiến lược về QP - AN, với đường biên giới đất liền phía Tây Nam, đồng thời có hơn 700 km bờ biển (bằng 23% cả nước), có 367 ngàn km² vùng biển và vùng đặc quyền kinh tế, giàu tiềm năng về tài nguyên và năng lượng tái tạo. ĐBSCL còn có vị trí địa kinh tế và địa chiến lược quan trọng, do nằm trên tuyến hàng hải của trung tâm

khu vực ASEAN, là cửa ngõ kết nối của các hành lang kinh tế tiểu vùng Mê Công mở rộng (GMS), có nhiều lợi thế phát triển kinh tế biển, biên mậu, giao thương quốc tế,... Có thể nói, với tiềm năng to lớn và lợi thế của mình, ĐBSCL hội đủ những yếu tố cần thiết để trở thành một trong những vùng kinh tế trọng điểm của khu vực và cả nước. Tuy nhiên, trong quá trình phát triển, các tỉnh khu vực ĐBSCL phải đối mặt với nhiều khó khăn, dẫn đến tụt hậu về nhiều mặt so với khu vực phía Nam và bình quân chung cả nước. Hiện nay, đang tồn tại nhiều “nút thắt” cản trở sự đi lên của vùng, như: Thiếu một tầm nhìn chiến lược chung cho cả khu vực; tài nguyên đất, nước và môi trường khai thác sử dụng chưa hiệu quả; số lượng và chất lượng lao động chưa đáp ứng yêu cầu; sự thay đổi về mặt nhân khẩu học, di dân ra khỏi vùng với số lượng lớn; cơ sở hạ tầng chưa đồng bộ, không tương xứng với tiềm năng, lợi thế vốn có của vùng và yêu cầu phát triển; nguồn lực đầu tư rất hạn chế, thiếu nền tảng thu hút đầu tư tư nhân; chậm đổi mới, ứng dụng khoa học công nghệ vào sản xuất,...

Bên cạnh các “nút thắt” kể trên, một trong những thách thức lớn mà ĐBSCL đang phải đối mặt là BĐKH. Nếu như Việt Nam là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề của BĐKH, thì ĐBSCL là một trong những đồng bằng trên thế giới bị tác động mạnh do BĐKH và nước biển dâng (NBD). Là một châu thổ trẻ, ĐBSCL rất mẫn cảm trước tác động mang tính toàn cầu của BĐKH, dẫn đến những ưu thế về điều kiện tự nhiên cho sự phát triển trước đây và hiện nay của vùng sẽ phải thay đổi. Điều dễ nhận thấy nhất là sự suy giảm về tài nguyên nước và phù sa, tình trạng mặn xâm nhập sâu và hạn hán kéo dài (năm 2016 năm 2019-2020 NBD sẽ tác động tiêu cực đến tài nguyên đất và hệ sinh thái, môi trường,...

Để phát huy, khai thác hiệu quả, tiềm năng của mình, đưa ĐBSCL phát triển bền vững, cần nhận diện đầy đủ cơ hội và thách thức, nhất là phân tích, nhận diện đầy đủ những thách thức do BĐKH tác động đến quá trình phát triển của vùng, xây dựng các cơ chế chính sách, mô hình phát triển phù hợp. Đặc biệt ngày 31/7/2020, Thủ tướng Chính phủ

CHÍNH PHỦ NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
GOVERNMENT OF THE SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM

HỘI NGHỊ

**BÁNH GIÁ KẾT QUẢ HAI NĂM TRIỂN KHAI THỰC HIỆN NGHỊ QUYẾT SỐ 120/NQ-CP CỦA CHÍNH PHỦ
VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU**

CONFERENCE ON EVALUATION OF TWO-YEAR IMPLEMENTATION OF GOVERNMENT'S RESOLUTION
ON CLIMATE RESILIENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE MEKONG DELTA OF VIETNAM

TP. Hồ Chí Minh, 18/6/2019

có Quyết định số 1163/QĐ-TTg “Phê duyệt Nhiệm vụ lập quy hoạch Vùng ĐBSCL thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050”, quan điểm phù hợp với tầm nhìn, mục tiêu, quan điểm PTBV, thích ứng với BĐKH theo tinh thần Nghị quyết số 120/NQ-CP là: “Phát triển nông nghiệp hàng hóa chất lượng cao, giá trị kinh tế cao; ưu tiên phát triển công nghiệp xanh, khai thác hiệu quả tiềm năng phát triển năng lượng tái tạo; phát triển bền vững kinh tế biển; lựa chọn mô hình tổ chức không gian, phát triển hệ thống đô thị, điểm dân cư nông thôn và kết cấu hạ tầng phù hợp với điều kiện tự nhiên, hệ sinh thái, chủ động thích ứng với BĐKH và đảm bảo an toàn trước thiên tai; khai thác và sử dụng bền vững tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là tài nguyên nước,... Đảm bảo liên kết tổng thể toàn vùng, tăng cường hợp tác liên kết phát triển giữa các tiểu vùng và địa phương trong vùng, giữa vùng với TP. Hồ Chí Minh và vùng kinh tế trọng điểm phía Nam,...”.

Nhiệm vụ trọng tâm giai đoạn 2021-2030

Trong giai đoạn phát triển 2021-2030 và các thời kỳ tiếp

theo, ĐBSCL phát triển dựa trên khai thác tiềm năng, thế mạnh của kinh tế nông nghiệp và kinh tế biển theo hướng đổi mới mạnh mẽ tư duy và cách tiếp cận hiện đại, phù hợp với thực tiễn, lấy tri thức khoa học - công nghệ làm nền tảng. Các giải pháp đưa ra cần có tính đột phá, khả thi cao, mang tính kết nối nội vùng và liên vùng, có sự thống nhất, kế thừa các chủ trương, chính sách, các giải pháp ứng phó với BĐKH tại vùng ĐBSCL đã được đề ra. Cụ thể:

Xây dựng nền nông nghiệp hiện đại, phát triển bền vững của vùng ĐBSCL được đặt trong bối cảnh BĐKH và nước biển dâng. Sự phát triển nông nghiệp sẽ tận dụng được tài nguyên sẵn có, đồng thời chủ động ứng phó với BĐKH qua việc kiểm soát nguồn nước ngọt, kiểm soát lũ. Nền nông nghiệp của vùng hiện vẫn đang nắm giữ rất nhiều sản phẩm ưa chuộng của thị trường thế giới với nhu cầu ngày càng tăng, đủ sức đáp ứng nhu cầu sản phẩm nông nghiệp giá trị cao trong nước và thế giới. Chuyển đổi sang nền kinh tế nông nghiệp kết hợp với công nghiệp chế biến có thể được xem là giải pháp khả thi và bền vững trong dài hạn. Ngoài

ra, phát triển kinh tế nông nghiệp sẽ được hỗ trợ bởi các ngành kinh tế khác phù hợp với điều kiện tự nhiên của vùng đồng bằng, như phát triển các mô hình sản xuất nông nghiệp kết hợp với du lịch sinh thái, trải nghiệm,...

Cùng với xây dựng nền nông nghiệp hiện đại, ĐBSCL cần tập trung phát triển kinh tế biển, từ kinh tế thủy sản (nuôi trồng, đánh bắt, chế biến) đến phát triển năng lượng sạch, công nghiệp, vận tải, du lịch, thương mại - dịch vụ, đô thị,... trong bối cảnh BĐKH. Trong bối cảnh đó, định hướng phát triển năng lượng tái tạo ở vùng ĐBSCL có thể xem là một chiến lược biến “nguy cơ, thách thức” của BĐKH thành cơ hội phát triển bền vững. Đây là một không gian phát triển mới của ĐBSCL cần được quan tâm đầu tư để ĐBSCL thật sự hướng ra biển và giàu lên từ biển.

Để phát huy tối đa tiềm năng, lợi thế của vùng ĐBSCL, thích ứng với BĐKH, xây dựng thành công nền nông nghiệp hiện đại và kinh tế biển PTBV, trước hết cần phải quan tâm đầu tư xây dựng hoàn chỉnh hệ thống hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật, đặc biệt là hệ thống hạ tầng giao thông, cả đường thủy và đường bộ. Dù phân chia theo địa giới hành chính, song cần xem đây là một khu vực có cấu trúc tương đồng để hoạch định chính sách chung về đầu tư phát triển cho đồng bộ, nhằm đến lợi ích của toàn vùng. Hoàn chỉnh hạ tầng giao thông không chỉ có ý nghĩa về mặt vận chuyển hàng hóa, đáp ứng nhu cầu của người dân khu vực, mà còn làm tăng tính liên kết giữa các ngành, lĩnh vực và các địa phương.

Thực tế những năm qua, nhiều công trình lớn hoàn thành và đưa vào sử dụng đã phát huy

hiệu quả, góp phần tích cực vào tốc độ tăng trưởng kinh tế của vùng. Đồng thời, khi hệ thống hạ tầng phát triển đồng bộ, hiện đại, đa mục tiêu, đa chức năng cùng với các tuyến giao thông huyết mạch, kết nối thông suốt hệ thống các trung tâm nông nghiệp và công nghiệp, hình thành nên chuỗi các đô thị, tạo điều kiện phát triển các dịch vụ, tạo sự liên kết chặt chẽ trong nội tại của vùng, với TP. Hồ Chí Minh, vùng Đông Nam Bộ,... Từ đó, mở ra những cơ hội lớn trong thu hút mạnh mẽ các nguồn lực đầu tư, “tháo gỡ” được một trong những “nút thắt” cản trở sự phát triển của ĐBSCL.

Khi xây dựng thành công nền nông nghiệp hiện đại, kinh tế biển PTBV, hoàn thiện hệ thống hạ tầng, giao thông thuận lợi sẽ góp phần tạo thêm việc làm, chuyển dịch cơ cấu lao động từ khu vực nông nghiệp, nông thôn sang lao động kỹ thuật có tay nghề cao, dịch vụ, thương mại. Đó cũng là nền tảng cần thiết cho giáo dục

phát triển, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, tạo thêm việc làm, khắc phục tình trạng di dân đang diễn ra khá nghiêm trọng.

Là một trong 13 tỉnh, thành phố của khu vực, tỉnh Bến Tre hội đủ các yếu tố đặc trưng của vùng ĐBSCL, giàu tiềm năng về phát triển nông nghiệp và kinh tế biển. Đồng thời, với vị thế cù lao bao bọc bởi các con sông lớn và 65 km bờ biển, sông rạch chằng chịt, tỉnh là một trong những địa phương dễ bị tổn thương trước tác động của BĐKH và nước biển dâng, minh chứng đợt mặn năm 2019-2020 xâm nhập sâu gần như bao phủ toàn tỉnh, cùng với hạn hán kéo dài, gây thiệt hại nặng nề và ảnh hưởng không chỉ sản xuất nông nghiệp, mà toàn bộ nền kinh tế, từ dịch vụ, thương mại, sản xuất công nghiệp và cuộc sống, sinh hoạt của nhân dân do không đảm bảo cung cấp đủ nguồn nước ngọt.

Nhận thức rõ thuận lợi và khó khăn của địa phương, gắn kết trong bối cảnh chung của khu

vực, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân tỉnh Bến Tre trong xây dựng quy hoạch, đề ra các chủ trương, chính sách, tổ chức triển khai các mục tiêu, nhiệm vụ và giải pháp phát triển KT - XH đều hướng đến mục tiêu bền vững, thích ứng với BĐKH. Đặc biệt, căn cứ vào tình hình thực tiễn của địa phương và vùng ĐBSCL, Đại hội XI Đảng bộ tỉnh, nhiệm kỳ 2020-2025 đã đề ra một trong các nhiệm vụ trọng tâm cần thực hiện là: *“Tập trung phát triển nông nghiệp sạch, hiệu quả là nền tảng; phát triển công nghiệp chế biến, năng lượng và xây dựng đô thị là động lực tăng trưởng,... Tập trung phát triển các ngành kinh tế biển gắn với định hướng phát triển về hướng Đông, liên kết vùng và chủ động thích ứng với BĐKH,...”*. Tin tưởng trong thời gian tới, với đường hướng cụ thể, khoa học, việc thích ứng với BĐKH ở vùng ĐBSCL nói chung, tỉnh Bến tre nói riêng sẽ đạt được những bước tiến vững chắc, bảo đảm cho phát triển bền vững. ■

